

DI CHỨC CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH - KIM CHỈ NAM CHO CÔNG TÁC CÁN BỘ NỮ CỦA ĐẢNG TA

NGUYỄN THỊ VÂN*

Xuất phát từ quan điểm “Cán bộ là cái gốc của mọi công việc”⁽¹⁾, “Muôn việc thành công hoặc thất bại, đều do cán bộ tốt hoặc kém”⁽²⁾, trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng của mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh rất quan tâm đến công tác cán bộ, trong đó Người đặc biệt chú trọng đến vấn đề đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, nhất là cán bộ nữ. Quán triệt tư tưởng đó, Đảng và Nhà nước ta luôn chú trọng đến công tác cán bộ nữ, tạo mọi điều kiện phát huy vai trò người phụ nữ trong sự nghiệp cách mạng - góp phần thực hiện thắng lợi công cuộc xây dựng và phát triển đất nước.

Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về công tác cán bộ nữ

Trong *Di chúc* để lại cho toàn Đảng, toàn dân, Người căn dặn: “Trong sự nghiệp chống Mỹ cứu nước, phụ nữ đảm đang ta đã góp phần xứng đáng trong chiến đấu và trong sản xuất. Đảng và Chính phủ cần phải có kế hoạch thiết thực để bồi dưỡng, cất nhắc và giúp đỡ để ngày thêm nhiều phụ nữ phụ trách mọi công việc kể cả công việc lãnh đạo. Bản thân phụ nữ thì phải cố gắng vươn lên. Đó là một cuộc cách mạng đưa đến quyền bình đẳng thật sự cho phụ nữ”⁽³⁾. Đó cũng là quan điểm nhất quán của Chủ tịch Hồ Chí Minh về giải phóng phụ nữ và công tác cán bộ nữ, với những nội dung cơ bản sau:

Thứ nhất, xác định tầm quan trọng của công tác cán bộ nữ từ vị trí, vai trò và những đóng góp to lớn của phụ nữ trong sự nghiệp cách mạng của dân tộc.

Với truyền thống yêu nước nồng nàn, “anh hùng, bất khuất, trung hậu, đảm đang”, phụ nữ Việt Nam luôn khẳng định vai trò to lớn trong lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc. Trong những thời kỳ thử thách gay go, quyết

liệt nhất của cách mạng Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng, phụ nữ nước ta luôn chủ động thể hiện, phát huy vai trò, trách nhiệm và những đóng góp to lớn vào sự nghiệp chung của đất nước, dân tộc, như lời ghi nhận của Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Non sông gấm vóc Việt Nam do phụ nữ ta, trẻ cũng như già, ra sức dệt thêu mà thêm tốt đẹp, rực rỡ”⁽⁴⁾.

Trên cơ sở đánh giá đúng vai trò của phụ nữ trong xã hội với tư cách không chỉ là lực lượng lao động xã hội to lớn mà còn là lực lượng cách mạng hùng hậu, Chủ tịch Hồ Chí Minh là nhà cách mạng Việt Nam đầu tiên khẳng định vai trò, vị trí ngang hàng của người phụ nữ với nam giới trong sự nghiệp cách mạng thế giới nói chung, cách mạng Việt Nam nói riêng. Ngay những năm 20 của thế kỷ XX, khi còn hoạt động ở nước ngoài, Người khẳng

* TS, Phó Trường khoa Lý luận chính trị, Học viện Cán bộ Thành phố Hồ Chí Minh

(1), (2) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, t. 5, tr. 309, 280

(3) Hồ Chí Minh, *Toàn tập, Sđd*, t. 15, tr. 617

(4) Hồ Chí Minh, *Toàn tập, Sđd*, t. 6, tr. 340

định: “xem trong lịch sử cách mệnh chẳng có lần nào là không có đàn bà, con gái tham gia”⁽⁵⁾. Khi huấn luyện cán bộ ở Quảng Châu (Trung Quốc), trong tập bài giảng “Đường cách mệnh”, Người nhấn mạnh: “An Nam cách mệnh cũng phải có nữ giới tham gia thì mới thành công”⁽⁶⁾.

Tôn trọng và tin tưởng vào khả năng của phụ nữ là nét nổi bật trong tư tưởng phụ vận của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Từ đó, Người rất quan tâm đến giải phóng phụ nữ, phát huy vai trò, khả năng của người phụ nữ trong mọi mặt đời sống xã hội, đặc biệt là phát huy vai trò của cán bộ nữ. Người nhiều lần nhấn mạnh: “Nói phụ nữ là nói phân nửa xã hội. Nếu không giải phóng phụ nữ thì không giải phóng một nửa loài người. Nếu không giải phóng phụ nữ là xây dựng chủ nghĩa xã hội một nửa”⁽⁷⁾. Người coi công tác cán bộ nữ là một bộ phận trong cuộc cách mạng giải phóng phụ nữ, thực hiện nam nữ bình đẳng là một cuộc cách mạng đưa đến quyền bình đẳng thật sự cho phụ nữ.

Hai là, chú trọng đào tạo, bồi dưỡng, cất nhắc và sử dụng cán bộ nữ; tạo điều kiện cho phụ nữ tham gia mọi hoạt động xã hội, kể cả công tác lãnh đạo, quản lý.

Đề huy động được sức mạnh to lớn của lực lượng xã hội mà đông đảo là phụ nữ vào sự nghiệp cách mạng chung của dân tộc, Chủ tịch Hồ Chí Minh căn dặn: “Đảng và Chính phủ cần phải có kế hoạch thiết thực để bồi dưỡng, cất nhắc và giúp đỡ để ngày thêm nhiều phụ nữ phụ trách mọi công việc kể cả công việc lãnh đạo”⁽⁸⁾. Trong các bài nói, bài viết của mình, Người thường nhắc nhở các cấp, các ngành phải nhận thức rõ vai trò to lớn của cán bộ nữ, chú trọng đào tạo, sử dụng, cất nhắc cán bộ nữ và “đặc biệt phải chú ý cất nhắc cán bộ phụ nữ vào các cơ quan lãnh đạo, nhất là các ngành hoạt động thích hợp với phụ nữ”⁽⁹⁾.

Muốn như vậy, công tác cán bộ của Đảng phải có kế hoạch đưa chương trình đào tạo cán bộ nữ vào quy hoạch đào tạo, bồi dưỡng cán bộ ở các tổ chức cơ sở đảng và tổ chức quần chúng với những biện pháp cụ thể. Trong đào tạo, bồi dưỡng cán bộ nữ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng việc huấn luyện, rèn

luyện, nâng cao trình độ cho cán bộ nữ, vì chỉ có như vậy thì mới có thể làm cho phụ nữ thực sự trở thành người cán bộ có đủ trình độ và năng lực để đảm nhận những trọng trách mà Đảng, Nhà nước và nhân dân giao phó.

Vấn đề cốt nhắc, đề bạt, sử dụng cán bộ nữ, phải căn cứ vào trình độ, năng lực, sở trường, sức khỏe của từng người để bố trí và sử dụng cho hiệu quả. Với quan điểm “Phân phối công tác cho phụ nữ phải thích hợp”⁽¹⁰⁾, Người phê phán căn bệnh hình thức trong bổ nhiệm cán bộ nữ, chỉ chú ý đến cơ cấu mà không có sự chuẩn bị, đào tạo, bồi dưỡng đúng đắn để phát huy trí tuệ và tài năng của phụ nữ. Vì lẽ đó, Người nhắc nhở cấp ủy Đảng, chính quyền, đoàn thể các cấp, các địa phương khi phân công cán bộ nữ phải căn cứ vào trình độ, năng lực, hoàn cảnh thực tế của chị em và phải tích cực giúp đỡ, tạo điều kiện cho cán bộ nữ hoàn thành nhiệm vụ được phân, giao.

Ba là, động viên phụ nữ tự vươn lên để đáp ứng yêu cầu chung của cách mạng, góp phần thực hiện quyền bình đẳng thật sự cho phụ nữ, thực hiện thắng lợi cuộc cách mạng giải phóng phụ nữ.

Tại Đại hội Phụ nữ Việt Nam lần thứ III (tháng 3-1961), Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ rõ: Ngay từ lúc mới thành lập, Đảng ta đã nêu rõ chính sách nam nữ bình đẳng. Hiến pháp ta đã xác định chính sách đó. Trong mọi việc, Đảng và Chính phủ ta luôn quan tâm giúp đỡ phụ nữ. Nhưng “Phong trào phụ nữ chưa cao. Vì sao? Có lẽ vì trình độ tư tưởng, văn hóa và kỹ thuật của phụ nữ nói chung còn thấp, phụ nữ còn nhiều tâm lý ỷ lại, thiếu quyết tâm tự lực cánh sinh vươn lên hàng đầu”⁽¹¹⁾.

Bên cạnh việc đề nghị Đảng, Chính phủ quan tâm tới cán bộ nữ, thì bản thân phụ nữ phải cố gắng vươn lên. Chủ tịch Hồ Chí Minh

(5), (6) Hồ Chí Minh, *Toàn tập, Sđd*, t. 2, tr. 313, 315

(7) Hồ Chí Minh, *Toàn tập, Sđd*, t. 12, tr. 300

(8), (9) Hồ Chí Minh, *Toàn tập, Sđd*, t. 15, tr. 617, 21

(10) *Hồ Chí Minh về đạo đức*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1993, tr. 217

(11) *Hồ Chí Minh với vấn đề giải phóng phụ nữ*, Nxb. Phụ nữ, Hà Nội, 1982, tr. 58

dành nhiều sự quan tâm, động viên, cổ vũ chị em phụ nữ phấn đấu vượt qua định kiến, tâm lý ý lại, tự vươn lên để đủ sức đảm nhận các nhiệm vụ được Đảng và Nhà nước giao phó.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, phụ nữ Việt Nam phải hăng hái đón nhận cả quyền lợi và trách nhiệm của người làm chủ đất nước, nghĩa là phải ra sức thi đua tăng gia sản xuất, thực hành tiết kiệm để xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, xây dựng chủ nghĩa xã hội... Muốn làm trọn nhiệm vụ vẻ vang đó, phụ nữ Việt Nam phải xoá bỏ tâm lý tự ti và ý lại; phải có ý chí tự cường và tự lập; phải nâng cao trình độ chính trị, văn hoá, kỹ thuật và luôn phải phát huy sáng kiến trong mọi mặt công tác, tự mình cố gắng vươn lên để khẳng định mình.

Về công tác cán bộ nữ ở nước ta hiện nay

Trải qua hơn năm mươi năm thực hiện *Di chúc* của Người, Đảng ta luôn chú trọng công tác cán bộ nữ trong công tác cán bộ chung của Đảng. Đảng ta xác định: “Công tác phụ nữ là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị, của toàn xã hội và của từng gia đình. Xây dựng và phát triển vững chắc đội ngũ cán bộ nữ là yêu cầu khách quan, là nội dung quan trọng trong chiến lược công tác cán bộ của Đảng...”⁽¹²⁾. Tại Hội nghị Trung ương 7, khóa XII, Đảng ta nêu mục tiêu đến năm 2030 “Phải có cán bộ nữ trong cơ cấu ban thường vụ cấp ủy và tổ chức đảng các cấp. Tỷ lệ nữ cấp ủy viên các cấp đạt từ 20% - 25%; tỷ lệ nữ đại biểu Quốc hội, Hội đồng nhân dân các cấp đạt trên 35%”⁽¹³⁾.

Thời gian qua, được sự quan tâm sâu sắc của Đảng, Nhà nước và các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể các cấp, đội ngũ cán bộ nữ ở nước ta ngày càng phát triển cả về số lượng và chất lượng. Đã có nhiều cán bộ nữ giữ cương vị lãnh đạo cấp cao của Đảng, Nhà nước và các đoàn thể chính trị - xã hội; tỷ lệ cán bộ nữ tham gia Quốc hội liên tục tăng dần qua các khóa, số lượng và chất lượng các nữ đại biểu Quốc hội ngày càng được nâng cao. Từ Quốc hội khóa I chỉ có 10 nữ đại biểu Quốc hội, đến nay Quốc hội khóa XIV có 133 nữ

đại biểu Quốc hội, chiếm tỷ lệ 26,72% - một tỷ lệ khá cao so với trung bình của khu vực châu Á (19,9%) và toàn thế giới (24,3%), đưa Việt Nam lên vị trí thứ nhất châu Á và thứ hai khu vực châu Á - Thái Bình Dương về nữ đại biểu Quốc hội. Tỷ lệ nữ cấp ủy nhiệm kỳ 2015 - 2020 cấp tỉnh đạt 13,3%, cấp huyện 14,3%, cấp cơ sở 19,69%, đều tăng so với nhiệm kỳ trước. Tỷ lệ nữ đại biểu Hội đồng nhân dân cả 3 cấp đều đạt trên 26%. Đặc biệt, trong nhiệm kỳ này, Việt Nam lần đầu tiên có Chủ tịch Quốc hội và 3 ủy viên Bộ Chính trị là nữ; ở cấp tỉnh có 6 Bí thư, 13 Phó Bí thư, 8 Chủ tịch, 30 Phó Chủ tịch Hội đồng nhân dân, 19 Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân, 16 Phó Trưởng đoàn đại biểu Quốc hội là nữ, cùng nhiều nữ cán bộ đảm nhiệm các vị trí trọng trách ở Trung ương và địa phương. Đội ngũ cán bộ nữ ngày càng khẳng định vai trò quan trọng trong đội ngũ cán bộ, là lực lượng xã hội hùng hậu đóng góp tích cực vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Tuy nhiên, thực tế cũng cho thấy, tỷ lệ phụ nữ tham gia đội ngũ lãnh đạo, quản lý trong các ngành, lĩnh vực vẫn chưa nhiều, chưa tương xứng với tiềm năng và đóng góp to lớn của các tầng lớp phụ nữ, chưa đạt các mục tiêu mà Đảng, Nhà nước đề ra. Hiện nay, nguồn cán bộ nữ vẫn còn thiếu, ở một số lĩnh vực tỷ lệ cán bộ nữ sụt giảm; một số tỉnh, thành phố có tỷ lệ nữ trong cấp ủy dưới 10%, thậm chí chưa có nữ đại biểu Quốc hội và nữ trong Ban

(12) Chỉ thị số 21-CT/TW, ngày 20-1-2018, của Ban Bí thư, “Về tiếp tục đẩy mạnh công tác phụ nữ trong tình hình mới” (<http://tulieuvankien.dangcongsan.vn/he-thong-van-ban/van-ban-cua-dang/chi-thi-so-21-cttw-ngay-2012018-cua-ban-bi-thu-ve-tiep-tuc-day-manh-cong-tac-phu-nu-trong-tinh-hinh-moi-3978>)

(13) Nghị quyết số 26-NQ/TW, ngày 19-5-2018, Hội nghị Trung ương 7, Ban Chấp hành Trung ương khóa XII “Về tập trung xây dựng đội ngũ cán bộ các cấp, nhất là cấp chiến lược, đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ” (<http://tulieuvankien.dangcongsan.vn/van-kien-tu-lieu-ve-dang/hoi-nghi-bch-trung-uong/khoa-xii/nghi-quyet-so-26-nqtw-ngay-1952018-hoi-nghi-lan-thu-bay-ban-chap-hanh-trung-uong-dang-khoa-xii-ve-tap-trung-xay-dung-doi-374>)

Thường vụ cấp ủy; khoảng 50% các cơ quan bộ, ngành bộ chưa có nữ lãnh đạo chủ chốt.

Có tình trạng nêu trên là do:

- Cấp ủy tại một số địa phương, cơ quan, đơn vị chưa thật sự chú ý đến việc quy hoạch, tuyển chọn, đào tạo, bồi dưỡng, đề bạt cán bộ nữ. Việc bố trí cán bộ nữ có lúc, có nơi còn mang tính hình thức, nặng về cơ cấu mà thiếu quan tâm đến đào tạo, bồi dưỡng cán bộ nữ để họ có đủ năng lực đảm nhận những trọng trách được giao phó;

- Việc triển khai thực hiện các khâu trong công tác cán bộ còn một số bất cập như: chất lượng cán bộ nữ đưa vào quy hoạch chưa cao, chủ yếu đưa vào cho đủ số lượng; chưa đạt tỷ lệ 30% trở lên cán bộ nữ tham gia các khóa đào tạo tại trường chính trị và quản lý hành chính nhà nước;

- Thiếu sự kiểm tra, đôn đốc, giám sát của các cấp ủy và tổ chức đảng trong công tác đánh giá, quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng, bố trí, sử dụng cán bộ nữ; công tác cán bộ nữ chưa có tính chiến lược lâu dài và thiếu tính đột phá...

- Một số nơi vẫn còn tồn tại tư tưởng trọng nam khinh nữ, định kiến, khắt khe trong tuyển chọn, bố trí cán bộ nữ; hoặc có thái độ coi thường, xem nhẹ vai trò, năng lực của cán bộ nữ, từ đó không tạo điều kiện cho phụ nữ vươn lên.

Đề xuất một số giải pháp về công tác cán bộ nữ hiện nay

Nửa thế kỷ đã trôi qua, thực tiễn đất nước và thế giới có nhiều biến đổi to lớn, song những lời căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh về công tác cán bộ nữ trong *Di chúc* vẫn vẹn nguyên giá trị, tiếp tục là kim chỉ nam cho công tác cán bộ nữ của Đảng ta hiện nay. Để xây dựng được đội ngũ cán bộ nữ vững mạnh cả về số lượng và chất lượng, phát huy hơn nữa vai trò của đội ngũ cán bộ nữ trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn hiện nay, các cấp ủy đảng, chính quyền cần chú trọng thực hiện đồng bộ một số giải pháp sau:

Thứ nhất, tăng cường tuyên truyền, phổ biến các chủ trương của Đảng, chính sách,

pháp luật của Nhà nước về công tác phụ nữ, công tác cán bộ nữ để nâng cao nhận thức của toàn bộ hệ thống chính trị và toàn xã hội về vai trò, vị trí, tầm quan trọng của công tác phụ nữ nói chung, công tác cán bộ nữ nói riêng. Tích cực đấu tranh với các biểu hiện trọng nam khinh nữ, định kiến, hẹp hòi, cố ý làm trái các chủ trương của Đảng, pháp luật của Nhà nước về công tác cán bộ nữ.

Thứ hai, tiếp tục rà soát, xây dựng, sửa đổi, bổ sung và tổ chức thực hiện tốt các chính sách nhằm phát triển cán bộ nữ trong công tác lãnh đạo, quản lý. Có chính sách cụ thể về quy hoạch, tạo nguồn, đào tạo, bồi dưỡng, bổ nhiệm, luân chuyển đối với cán bộ nữ; đặc biệt quan tâm cán bộ nữ là trí thức, công nhân, người dân tộc thiểu số, người theo tôn giáo.

Thứ ba, xây dựng chính sách đặc thù đối với cán bộ nữ công tác ở vùng cao, vùng sâu, biên giới, hải đảo, là người dân tộc thiểu số, cán bộ nữ đi học có con nhỏ. Công tác tạo nguồn cán bộ nữ cần được đặt trong chiến lược phát triển nguồn nhân lực của quốc gia. Ưu tiên tuyển dụng cán bộ nữ, lao động nữ có trình độ cao đẳng, đại học, trên đại học. Chăm lo bồi dưỡng, phát triển tài năng là nữ. Việc xây dựng, bổ sung cơ chế, chính sách cán bộ nữ phải gắn với việc kiểm tra, đôn đốc, giám sát việc thực hiện các chính sách đó trong thực tiễn.

Thứ tư, phát huy vai trò các cấp ủy đảng trong lãnh đạo xây dựng quy hoạch cán bộ nữ trong quy hoạch tổng thể về cán bộ của Đảng ở từng cấp, từng ngành, từng địa phương, đặc biệt là cấp chiến lược. Đồng thời, phải chăm lo đào tạo, bồi dưỡng cán bộ trẻ để chủ động về nhân sự; bố trí, đề bạt, bổ nhiệm cần bảo đảm tiêu chuẩn của từng chức danh, phát huy được thế mạnh, ưu điểm của cán bộ nữ. Thực hiện nguyên tắc bình đẳng giữa nam và nữ về độ tuổi trong quy hoạch, đào tạo, đề bạt và bổ nhiệm.

Thứ năm, chú trọng đến vai trò, trách nhiệm của Hội Liên hiệp phụ nữ các cấp trong việc tham mưu, giới thiệu, tạo nguồn cán bộ nữ. Đặc biệt, bản thân đội ngũ cán bộ nữ cũng phải tiếp tục nỗ lực không ngừng phấn đấu vươn lên, khắc phục tư tưởng tự ti, an phận. □